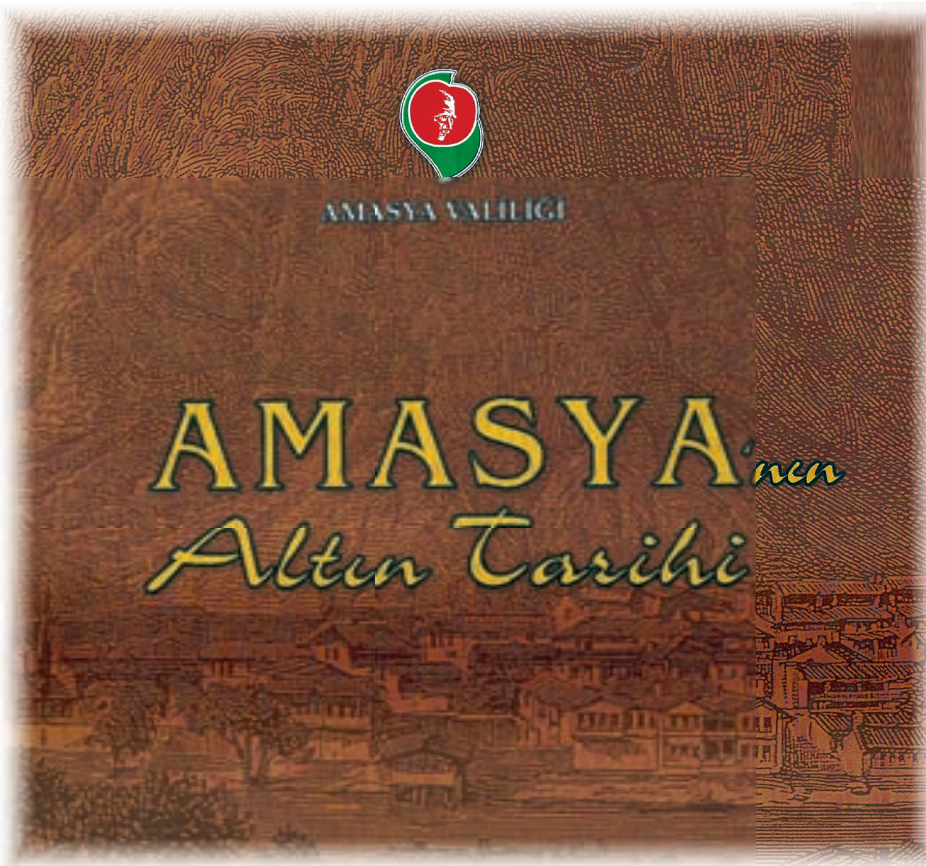

“Amasya’nın Altın Tarihi”

Ünal KALAYCI

Yunus Zeyrek tarafından yazılan ve Amasya Valiliğiince bastırılan “Amasya’nın Altın Tarihi” adlı kitap okuyucuyla buluştu.

Mukavva kapak içinde 108 renkli sayfadan meydana gelen kitabın ebadı da dikkat çekici. Sanki daha şirin. Sarı, mat ve parlaklığın birleştiği sayfalara serpiştirilmiş tam 74 resim, fotoğraf, harita vb. görüntü, âdeta kartpostal edasıyla sizi kendine çekiyor. Hatta bir albüm karıştırdığınız hissine kapılıyorsunuz. Altı ana başlık ve bu başlıklar altında çeşitli alt başlıklardan oluşan eserin sonunda da zengin bir kaynakça görüyoruz.

Kitabın ilk sayfalarında Vali Halil İbrahim Daşöz’ün Takdim’i ve eserin yazarı Zeyrek’in Önsöz’ü yer almaktadır.

Asıl bahisler, Amasya Coğrafyası başlığı altında bölgenin tarihî coğrafyasıyla başlamaktadır. Amasya

ismiyle ilgili açıklamalar ve bu şehir için tarihte kullanılmış diğer isimlerle ilgili bilgiler verilmektedir. Bunlar arasında Yunanlardan önce şehrin sakinlerinin Türkler olduğu ve şehrin isminin **Âmas** adında bir kişiye dayandığı iddiası dikkat çekiyor. Yine Amasya için farklı dönemlerde Bağdadü’r-Rûm’dan Kasrû’s-Selâtîn’e kadar on ayrı ismin kullanıldığı belirtiliyor.

Amasya halkı başlığı altında, kaynaklara dayanılarak Amasyalıların hangi kavimlerden, hangi kabilelerden, hangi boy ve oymaklardan oluştuğu ayrıntılı olarak ele alınmış. Ayrıca 1921-Moskova Antlaşması’yla Sovyet

Gürcistan’ına bırakılan Batum’un Müslüman halkının bir kısmının da buraya yerleştirilmesi, 5000 Evlâd-ı Fâtihan’ın ve Şirvanîzadeler’in de vilâyete iskânı, bu bölümde dikkatimizi çeken bilgiler arasında...

Amasya Tarihinin Ana Çizgileri başlığı altındaki bahislere, Pontos dönemiyle başlanmış. Pontos ismiyle ilgili iddialar ve bunlarla ilgili izahlar verilmiş. Bunlar içinde “Pontos isminin aslı Pon olup bu da Hun isminin bozulmuş şekliinden ibarettir” (s. 28) ifadesi, ayrıca Pontos Krallığını kuran ailenin bir Pers sülâlesi olduğu anlatılmış. Pontos dönemi, geniş bir şekilde ele alınmış. Son zamanlarda Yunanî anlamda Pontosçuluğun bilimsel temelden yoksun olduğu açıkça ortaya konulmuş.

MÖ. 63 yılında Romalıların Pontos Krallığına son verşi anlatılırken şu satırlar üzerinde uzunca düşün-

memizi gerektiriyor: “Roma döneminde Hristiyanlığı kabul etmesi için büyük baskı ve zulüm yapılmıştır. Teodos zamanında Hristiyan olmayan tek kişi kalmamıştır.” (s. 37)

Roma ve Bizans döneminden sonra başlayan Selçuklu Türk devirleri sırayla ele alınmış. Amasya’nın 1068’de Selçuklular tarafından fethi ve bu noktada Danişmendli dönemi ve kültür hayatımız için çok önemli eserlerden biri olan Danişmendname’den yararlanılmış. 1175’te Danişmend ilinin Selçuklular tarafından fethiyle başlayan yeni dönem, Baba İshak isyanı, ciddî kaynaklar ışığında ele alınmış. İlhanlı ve Artana dönemleri, Kadı Burhaneddin Beyliği ve bunlara paralel olarak muhtelif bahisler, kitabı zenginleştirmiştir.

1353 yılından sonra Amasya’nın Osmanlı yönetimine geçmesi ve sonrasında Amasya’da yetişen, görev yapan, çocukluğu burada geçen şehzadeler dönemi de renkli bir üslûp ve resimlerle verilmiş. Bunlar arasında kimler yok ki: Çelebî Mehmed, II. Murad, Fatih, Şehzade Alaeddin, II. Bayezid, Yavuz, Şehzade Ahmet, hazin bir şekilde hayata veda eden Şehzade Mustafa...

Timur’un 1402’de Amasya’yı alması, Şeyh Bedrettin isyanı yine Amasya ile anılan olumsuz şeyler olarak kitapta yerini almış.

Kitapta, “Eski Komşularımız: Ermeniler” başlığı altında Ermeni faaliyetleri anlatılmaktadır. Bilhassa Merzifon’da Amerikan Koleji adındaki okulun yaptığı yıkıcı etkiler millî bir duyarlılıkla çarpıcı bir şekilde dikkatlere sunulmuş.

Atatürk’ün el yazısıyla yer verilen **Amasya Tami-mi**, son dönemde Amasya ile özdeşleşmiş tarihî bir olay olarak kitapta yerini almış.

Beşinci ana başlık altında ‘Amasya’da Yetişen Ünlüler’ kısa kısa tanıtılmış. Akşemseddin gibi büyük âlimlerin de bu kişiler arasında yer aldığını okuyunca şaşırmadık desek yalan olur. Âşık Paşa, Mihrî Hatun, Merzifonlu Kara Mustafa Paşa, Seyyid Nigârî, Esat Uras ve İsmail Hami Danişmend gibi renkli şahsiyetler başta olmak üzere on sekiz portreye yer verilmiş.

Kitabın son bölümü, **Evliya Çelebî**’nin ünlü **Seyahatnamesi**’nde yer alan Amasya’yla ilgili bahislerden meydana gelmektedir. “Kalesi göklere doğru yükselir. Zirvesindeki burçları ve çok yüksek surları, mavi bulutlar içinde kaybolur. Açık havada öğle zamanı, kale içindeki cami minareleri, ev damları görünür ki bir iç kaledir. Çepeçevre alanı 9060 adımdır...” (s. 87) ifadeleri, Çelebî’nin Amas-

ya tasviridir. Evliya Çelebî, Amasya’nın camilerinden ziyaretgâhlarına kadar, medreselerinden kervansaraylarına kadar pek çok şeyden bahsetmiş. Bu bilgiler sistemli hale getirilerek yirmi beş alt başlık altında verilmiş. Zeyrek, bu bahisleri Seyahatname’nin aslından alarak kullanmış.

Amasya’nın Altın Tarihi, dile hâkim bir ustanın etkileyici üslûbuyla kaleme aldığı, her şehre nasip olmayan ve okuyucuyu sıkmayan nefis bir kitap. Dipnotlara boğulmayan ama verilen her bilginin de kaynağı bir şekilde ifade edilen eser, Amasya’yı kuruluşundan günümüze kadar bir belgesel tadiyla anlatmış.

Millî şuurla yazılan bu kitabı okuyan bütün Amasyalıların böyle haşmetli bir mazinin üzerinde durdukları için kendilerini daha güçlü hissedeceklerine şüphe yok. Kitabın arkasında yer alan kaynaklardan ve kuvvetli bir dil ve üslûp üzerine kurulan metinlerden, bu eserin süzme bilgilerle meydana getirildiği anlaşılmaktadır.

İsmi de cismi de altın olan bu esere emek veren müellifi ve eseri gün yüzüne çıkaranları tebrik ediyoruz ●

Not: Kitap için iletişim telefonu

0358 218 49 80.

**BİZİM AHISKA
DERGİSİNİ
OKU
OKUT
ABONE OL
ABONE BUL
TAVSİYE ET**

SADECE 25 TL

**POSTA ÇEKİ
NO: 403 598**

